

Naučná stezka Oborou Hvězda, informační tabule č..11 - BITVA NA BÍLÉ HOŘE

([The Battle of Bílá Hora](#) - information in English)

BITVA NA BÍLÉ HOŘE A TŘICETILETÁ VÁLKA

Českým nekatolickým stavům byla dána náboženská svoboda Majestátem Rudolfa II. r. 1609. Za vlády císaře Matyáše (1610–1619) byly však svobody zaručené Majestátem opakovaně porušovány katolickou šlechtou i církevními hodnostáři a císařskými místodržícími. Obory se dotkla intervence pasovských žoldáků císařova bratrance Leopolda, kteří se 14. února pokusili neúspěšně obsadit celou Prahu a již měsíc na to ji byli nuceni ve chvatu opustit. V roce 1618 byli 23. května vyhozeni z okna české dvorské kancelář Martinic, Slavata a písař Fabricius.

Dne 31. října 1619 se budoucí český král Fridrich Falcký se svou manželkou Alžbětou anglickou a s průvodem před vstupem do Prahy „pozastavil v oboře královské, na Bílé hoře ležící a vůbec od stavení na způsob hvězdy šesti neb sedmihranné Hvězda řečené, kdežto i poobědval“. Zde byl slavnostně uvítán a slavnostní průvod se odebral do Prahy. Dne 4. listopadu 1619 po volbě stavovským výborem se stal Fridrich Falcký českým králem.

V roce 1620 několik týdnů před osudnou bitvou se v oboře konala lidová slavnost, kde Fridrich Falcký pro obveselení dvora vylézal na stromy. O volnosti nových mravů a svobodomyslné propasti s dobovým českým prostředím svědčí i to, že král bez skrupulí tančil s venkovskými děvčaty. Večer byl před letohrádkem pořádán velký ohňostroj.

Dne 6. listopadu roku 1620 se hnulo stavovské vojsko od Rakovníka k Praze. Po zdoluhavém manévrování, taktizování a menších potyčkách se blížil okamžik srážky obou armád. Blížila se zima, stavovské vojsko sledované spojenou armádou císaře a ligy domanévrovalo do srdce českého království. Poslední dva dny se pochodovalo velmi rázně. Od nedělního rána 8. listopadu 1620 se stavovské vojsko formovalo, zakopávalo a opevňovalo na Bílé hoře. Po poledni 8. listopadu 1620 stála proti sobě na bělohorské pláni a pod ní obě vojska. Král Fridrich obědval s Angličany na Pražském hradě. Na Bílé hoře stálo v tu dobu přibližně 21 000 vojáků stavovského vojska proti 26 000 vojáků císařsko-ligistické armády. Stavovské vojsko bylo rozloženo od obory Hvězda, přes Bílou horu směrem ke Zličínu mezi Motolem a Řepy. Pravé křídlo stavovské armády se dotýkalo obory. Oborní zeď byla na několika místech stržena. Některé oddíly byly přímo umístěny při jejím okraji, část přímo v oboře (prapore sasko-výmarského pluku, prapore pluku Anhalts ml., praporec tělesné gardy Fridricha Falckého).

V bitvě, která trvala pouhou hodinu a půl naplno vyzněly složité vyhrocující se problémy nejen stavovského vojska, ale celého povstání. Problémy širší zahraniční zainteresovanosti a diplomacie, rozpačitost a nedůslednost vedení, charakter samotného výlučně stavovského povstání, finanční problémy a s tím spojená zjištění a prospěchářství, dílčí vnitřní konflikty, osobní často i protichůdné zájmy, příbuzenské propletence v obou táborech a řada dalších věcí přivedly povstání k výraznému (především morálnímu a vojenskému) úpadku ještě před jeho vyvrcholením. V době, kdy už o výsledku bitvy bylo rozhodnuto, došlo k ohromnému krveprolití zbytků stavovských jednotek a pěšáků moravského stavovského pluku, jež vesměs tvořily Moravany koupení němečtí žoldnéři, u oborní zdi odolávající ještě císařské armádě. Útěk od oborní zdi byl prakticky nemožný. Dle pamětníků prý u Světlíčky dosahovala výše mrtvých vojáků do úrovně zdi. Mrtvolky byly pohřbeny většinou až v příštím jaru. Z 8. na 9. listopadu se ve Hvězdě ubytoval Maxmilián Bavorský a velitel císařských Buquoy. Po návratu na Moravu přešel Jindřich hrabě Šlik se zbytky svého pěšího pluku v březnu roku 1621 do císařských služeb. O něco později konvertoval ke katolictví.

V dubnu 1623 si císař Ferdinand II. přímo na místě nechal vyložit průběh bitvy od hraběte Šlika.

Pavel Skála ze Zhoře ve své Historii české zachycuje zostřující se situaci, atmosféru kolem defenestrace a podrobně mapuje dvouleté období až k vyvrcholení konfliktu. Snad z nechuti psát o prohrané bitvě, kterou stejně tak dobře, možná lépe, mohl vylíčit než řada, jak sám uvádí, velmi rozdílných soudobých pramenů, se zdržuje popisu a komentáře osudných událostí.

Možná však, ve své snaze po větší objektivitě, „...aby vždy nezdálo se někomu, že bych některé straně k újmě a k ouhoně něco přivlastňoval, neb ujímati měl, čehož jsem se posavad v této celé práci mé bedlivě vystříhati hleděl“, vkládá do svého díla výběr sestavený z opisů soudobých zpráv, které se objevily v krátké době po konfliktu. Různé prameny při popisu bitvy a následných událostí neopomněly připomenout i Hvězdu.

Relace Mikuláše Bella (z r. 1625) uvádí v popisu ztrát, že lidu „...nejvíce okolo obory Hvězdy, ano i v ní, jest pomordováno (...) Co soldátů zutíkalo z boje, ti mínili, že v oboře Hvězdě hrdla sobě zachovají, ale lid císařský a bavorský nechtěl jich ušanovati, nýbrž na díle jich tam pobili, na díle (...) naživě zjímali“, to se týkalo především významnějších osob.

„Jestliť pak půl míle od Prahy obora královská prostranná a rozkošná, kteráž od stavení na způsob hvězdy hranaté v ní vyzdvíženého Hvězda slove“, tak líčí při popisu rozmístění „nepřátelského“ vojska knížete z Anhaltu oboru spis Auberta Mirea. Hvězda je zde také připomenuta v hanlivé souvislosti s porážkou a katolickou oslavou vítězství pohrdlivou komparací k oboře zaječí.

Hvězda se objevuje také např. ve zprávě přímého účastníka bitvy Jana Göpnera z Norimberka v souvislosti s ubytováním. „Po dokonání bitvy a dosažení vítězství šťastného, když žádný více z nepřátel u Prahy spatřin nebyl, tu teprva kníže žádal býti také kvartýrem opatřen, v němž by s Bukvojem odpočinouti po té kvalitovné práci a přenocovati mohl. Když tedy kvartýrmistři sem i tam, nemohli nikde žádné příležitosti pro ně najít, protože nepřítel všechny vesnice v tom vůkolí popálil. Pročež naposledy museli vjeti do Hvězdy a tam přijíti zavděk, jakkoli bylo již dosti dlouho na noc.“

Rovněž Candidus Elblanius (autorství se přičítá Jindřichu Fitzsimonovi) zmiňuje ve svém spise tragické svědectví obory, když ke ztrátám stavovského vojska dodává, „naši pak jistí to, že v háji u obory více jich zhynulo nežli na bojišti“.

Obora Hvězda s letohrádkem a Ruzyňskou branou je z části také zachycena v sérii soudobých vyobrazení bitvy na Bílé hoře při nákresu rozestavení vojsk před bitvou, jinde pak se objevuje více méně pouze schematicky jako např. při zachycení hlavního střetnutí. I přes schematicnost zobrazení je u loveckého zámku ještě ostrá jehlanovitá střecha.

V následném období třicetileté války byla obora s letohrádkem přes pustošení především švédskými oddíly v klidnějších válečných mezidobích také opravována.

Po roce 1620 byla v 30. letech dvorním malířem Jonase Falckem vytvořena v druhém patře letohrádku nástropní malba zachycující bělohorskou bitvu. V roce 1624 na bělohorském bojišti byla postavena kaplička.

Někdy kolem roku 1628 byla snesena a nově udělána střecha letohrádku, která dostala barokní cibulovitou kupoli.

Dne 15. listopadu 1631 procházelo Bílou Horou k Praze vojsko saského kurfiřta Jana Jiřího pod vedením vojevůdce Arnima, ve kterém byli také čeští exulanti. V listopadu se pochovávaly vystavené ostatky bělohorských popravených. Koncem jara příštího roku však Sasové pod sílícím Valdštejnovým tlakem odešli.

Nejhorší pustošení zažila obora, tak jako celá země, za švédské okupace. Dne 30. května 1639 po několika vítězných bitvách se od Bílé hory Švédové pod vedením Bannera pokoušeli neúspěšně o dobytí Prahy, stejně jako několik měsíců potom. Okolí města bylo velmi zpustošeno. Obora byla pod palbou císařských děl.

Nejčastější cestu k dobývání Prahy kolem Bílé hory využil koncem července r. 1648 i generál Königsmark. Malá Strana a Hradčany byly vydrancovány. Obora i letohrádek byly za obléhání Starého a Nového Města, které skončilo 24. října 1648 vestfálským mírem, rozsáhle poničeny, stržena byla i měděná střecha z letohrádku. Kořist Švédové odváželi po Vltavě a Labi na vorech.

Ve dvacátých letech 20. stol. byla na původním bělohorském bojišti vedle obory československými sokoly zřízena pamětní mohyla s nápisem připomínajícím bělohorskou bitvu.

Naučná stezka "Oborou Hvězda":

- [00. Úvodní tabule u Hvězdy](#)
- [13. Obora Hvězda a její slivost](#)
- [informační tabule u vstupu do letohrádku Hvězda](#)